

“La noviolència va de lluita, no de pacifisme poruc”

Dv, 21/02/2020 per Catalunya Religió

(*Laura Mor -CR/Lleida*) El jesuïta **Joan Morera** és un dels impulsors del projecte [Mou la noviolència](#), del Grup de treball en noviolència cristiana. L'itinerari didàctic que proposen ha tingut bona rebuda a Catalunya. Diversos grups han iniciat aquest treball per prevenir l'assetjament i l'opressió, comprendre la lògica de la violència o gestionar la por. Un entrenament per transformar la societat en clau de noviolència. Actualment, Morera viu a la comunitat que la Companyia de Jesús té a la ciutat de Lleida, on hem conversat amb ell.

Què hi ha a la base d'aquest moviment?

La noviolència és la lluita des de la dignitat i l'autenticitat per transformar la injustícia en justícia; és una força positiva que no té res a veure amb la negació, voldria ser una traducció de satyagraha. En canvi, l'expressió *no violència* es correspon al pacifisme, que rebutja la violència. I amb guió, *no-violència*, prové de **Gandhi** i es refereix a estratègies pragmàtiques.

En quin context neix el Grup de Treball de Noviolència Cristiana?

El grup neix el 2018, sota el paraigües de Cristianisme i Justícia, i en un context de país de violència política, però també econòmica, de gènere contra els migrants. Allò ens va fer pensar en produir un nou material per guanyar capacitat d'incidència i generar un efecte en cadena molt més gran. L'equip el formem cinc persones voluntàries -**Xavier Garí, Marta Burguet, Álvaro Mellado, Laura Sols** i jo mateix-, especialitzades en noviolència i provinents del camp de la filosofia, el treball humanitari, la història, la pedagogia o la teologia.

D'on li ve l'interès personal pel món de la noviolència?

Des de petit sempre m'ha sobtat l'obediència presentada com a bona i la

desobediència com a dolenta. Això no m'encaixava i veia injustícies molt grans. Per exemple, les guerres que es planejaven després de l'11S: com pot ser, amb tantes víctimes, obeir el que ens diuen? Aquest sentiment d'indignació davant la injustícia és molt important que aparegui. És una força que ens farà lluitar no violentament. La noviolència va de lluita, no va de pacifisme poruc.

A banda d'indignar-se, s'hi ha dedicat...

Sí, a Roma em vaig especialitzar en la relació del servent sofrent d'Isaïes i l'actitud de Jesús davant dels conflictes. A més he tingut experiències personals de transformació. Al noviciat, a Sant Sebastià, amb persones de Madrid amb idees polítiques extremadament oposades a les meves. He vist com hem anat evolucionant gràcies a la comunicació no violenta: al final, l'amistat i la centralitat de Jesús han fet que nosaltres enriqueim amb altres perspectives les nostres pròpies famílies. I l'experiència del magisteri a Tanzània, amb una cultura molt bonica i interessant, però amb una educació on encara peguen els nens. Davant de situacions així i jo sent-ne professor, em plantejo una lluita per la noviolència, a contracorrent de la majoria de professors.

Tornem al projecte Mou la No violència. Què el diferencia de les propostes que fa l'Escola de Cultura de la Pau?

La nostra aportació és original en el sentit que no hi ha cap material actualment que sigui, en aquest nivell divulgatiu, preparat per edats d'infants, jove si d'adults; amb dinàmiques interactives i per fer en grups; en català, castellà i anglès; i combinant recursos multimèdia. Els formats i dinàmiques que proposem van des de cinefòrums a debats, jocs de rol, entrevistes, creació d'obres d'art. Busquem que la proposta no sigui un aprendre coneixements, sinó transformar el grup i la persona. Ens interessa que sigui un procés i que després de recórrer aquestes unitats, l'infant, el jove o l'adult, hagi pogut anar canviant; perquè els seus sentits i la seva experiència ha anat descobrint coses.

Quan finalitza aquest procés, la persona percep la realitat i les relacions humanes d'una altra manera. Com descriuria aquesta nova mirada?

Les claus que comuniquem són de noviolència ètica, és una proposta que dignifica la persona, no només la persona agredida sinó els agressors. En aquest sentit és inclusiva: la persona ha d'anar descobrint que incloure l'altre és més beneficiós per tots. Aquesta mirada capacita, s'entrena per aplicar recursos en determinades situacions, amb pedagogies socioafectives.

Aquí entra el fet de deixar de banda els prejudicis?

Sí, un exemple clar és el treball sobre els prejudicis, no només amb temes de gènere, sinó d'immigració i de diversitat. Treballem per fer créixer la mirada sobre l'altre. El gran perill en un conflicte és demonitzar l'altre, projectar tot el mal en una persona. La mirada de qui ha acabat aquest procés hauria de ser capaç de distingir els fets de la persona: condemnar els fets si són injustos, però comprendre la persona des de la seva humanitat. No cal destruir la persona per acabar el mal, com passa en tants mites o històries que ens expliquen.

Aposteu per una cultura restaurativa?

Sí, en comptes d'una cultura venjativa. Tenim una unitat dedicada a l'educació que

aprofundeix tots aquests temes. Hi ha la piràmide d'intervenció en els conflictes -iniciada per [Paco Cascón](#)-, que sintetitza les fases per poder treballar un conflicte. La piràmide dona capacitats i recursos per no haver d'esperar l'esclat del conflicte.

Es tracta de no restar impassible i anticipar-s'hi?

Nosaltres parlem de provenció i no de prevenció. Els conflictes són normals i els hem de naturalitzar. Un conflicte és una diferència de necessitats. Quan aquesta diferència no s'atén o s'atén malament, acaba esclatant en violència. Abans d'aquest esclat és important treballar la provenció perquè farà aflorar els conflictes quan hi siguin amb espais, dinàmiques, inclusió de totes les veus, i poder-los treballar abans que esclatin en violència. Ens ha semblat interessant desgranar aquestes fases prèvies.

Sou una proposta d'Església. Jesús va ser pioner del pacifisme i la noviolència?

[Jesús és un dels grans personatges de la noviolència](#) a nivell mundial i de tota la història. La seva manera d'afrontar les situacions humanitzant l'altre, des de la paraula -es pot veure al llarg de tota la Passió- o fins i tot des del silenci i, per tant, la no agressió constant. Però també quan volien apedregar la dona adúltera: en comptes de la violència, opta per la paraula. I en casos que són titllats de situacions de violència, llegits a fons, són actes profètics no violents.

L'expulsió dels mercaders del temple?

Exactament. Davant del context profund d'injustícia que és el temple, de mercantilitzar l'amor gratuït de Déu, Jesús s'indigna. Aquesta és una profunda actitud no violenta, és molt important la indignació. I passa a l'acció fent un gest profètic que visibilitza el conflicte. Aquest gest no ha d'agredir la dignitat de les persones, i no ho fa. De vegades s'utilitza d'argument el detall del fuet. Però només apareix a l'evangeli de Joan i si es llegeix del grec original, no hi ha cap interpretació possible que sigui contra persones; sí per espavilar els animals més grossos, era molt normal fer-lo servir en aquella cultura.

Què més vas aprendre a Roma, amb la tesi de llicència?

Vaig estudiar com en la figura de Jesús no només hi trobem la pau i l'ús de la paraula sinó la noviolència. Jesús, amb el sermó de la muntanya i les Benaurances, fa unes propostes sobre els contextos d'opressió: parar l'altra galta, recórrer una altra milla i un plet pel vestit. Són tres idees per poder suggerir-ne d'altres: poder portar la llei fins al límit del ridícul davant d'una injustícia, fer una acció creativa per sorpresa que desarmi l'altre i que perdi el control de la situació a través de la por... Aquests elements en comú ens haurien d'inspirar a practicar més la noviolència. Com a grup de treball volem anar desplegant aquesta aplicació, junt amb d'altres grups que hi ha al món.

Treballeu també amb qüestions de diàleg interreligiós.

Sí, la unitat 11 està dedicada a espiritualitats i religions com a combustible per a la noviolència. No es pretén dir que totes les religions siguin noviolentes o no hagin estat sempre noviolentes. Sinó que qualsevol persona i creient en aquestes religions té un substrat, des de la seva pròpia fe essencial, per treballar la

noviolència. És una motivació perquè persones creients d'aquests àmbits puguin anar trobant les seves fonts, proposem textos sagrats i personatges de les seves tradicions que han inspirat la noviolència i la pau. Es fa molt present el discurs que les religions han portat les guerres, en canvi, hi ha altres cares que no s'exploren de lluita contra les guerres i des de la noviolència. Tot i que siguem un grup de treball d'inspiració cristiana, la proposta de les unitats és a tothom, és aconfessional, però a la vegada, pensàvem que haviem d'explicar com les religions poden prendre part positiva en la noviolència. I com això és possible i desitjable.

Col·laboreu amb d'altres xarxes, per exemple, a nivell d'Europa?

Som conscients de la xarxa i a poc a poc anirem desplegant relacions. Per exemple, amb [Pax Romana Internacional](#), que des de l'any 2007 té la secció [NonViolence Catholic Initiative](#), que va néixer després d'un congrés celebrat al Vaticà. I altres xarxes. Als Estats Units hi ha molta gent que s'hi dedica: religiosos i religioses organitzats en col·lectius que han lluitat contra les armes nuclears o les guerres, o que han militat a favor dels migrants. Estem entenent que la noviolència és una alternativa molt eficaç i necessària per acabar amb les injustícies que hi ha al món.

L'educació que hem rebut no sempre va en aquesta línia. En què ens hem de reeducar?

Una cosa és conèixer la història. Una història separada per guerres i explicada pels vencedors. Aquí darrera tenim un monument de Juli Cèsar, hi ha molts noms de carrers de guerrers que han comès molts crims i que els enaltim a grans herois. Hem de desmuntar aquesta cultura i recuperar els centenars de casos de noviolència a nivell internacional i de cada lloc, aprendre'ls, conèixer els personatges: això no s'ensenya a les escoles.

El cinema tampoc no se'n fa ressò...

És el mite de la violència justiciera: són històries i maneres de relatar la vida que ens inculca que la violència salva i ens farà viure en un món amb més seguretat. El paradigma són els Estats Units i l'Associació del Rifle. Aquest paradigma es desmunta quan veiem el simplisme amb què explica la realitat. Una realitat de bons i dolents, cosa que no existeix, on el malvat s'ha d'exterminar i es justifica la pena de mort, la cadena perpètua, les guerres, etc. Cal veure la complexitat i els molts casos en què les persones canvien, es recuperen, poder trobar aquesta humanitat, això és una mirada nova que hem d'anar entrenant i que fa que la vida, la unió i la recuperació de la persona sigui una possibilitat.

Això és molt complicat...

No cal que cadascú ho aportï tot, sinó un granet. Tenim l'experiència dels dobles pèndols. És una figura que comença a pendolar i que depèn de l'altre pèndol. Comencen a moure's tots a la vegada i per la teoria del caos, al cap d'un temps, per microfriccions, hi ha petites desviacions que fan que els pèndols vagin completament diferents. Aportant el nostre granet en pocs segons es pot obrir una història diferent pels qui ens succeeixen o són al nostre voltant. Cadascú pot fer que el pèndol de la història canviï completament.